

Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs

De kleuter aan de basis van het onderwijs van de toekomst

Reactie van de Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs op het voorlopig advies van het Platform Onderwijs2032 van 1 oktober 2015

Aan de Commissie OCW van de Tweede Kamer, het Platform Onderwijs2032 en staatssecretaris Dekker.

21 oktober 2015

Geachte,

Met grote belangstelling heeft de kerngroep van de Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs (WSK) kennisgenomen van het voorlopige advies van het Platform Onderwijs2032 van 1 oktober jongstleden.

De WSK heeft het voorlopige advies vanuit twee oogpunten bekeken:

1. dat van aansluitend onderwijs in het algemeen;
2. dat van het kleuteronderwijs in het bijzonder.

1. Aansluitend onderwijs

De WSK pleit voor het aanbieden van leerstof aan een kind óp zijn psychologische niveau. Dit noemen we aansluitend onderwijs. Het staat tegenover vooruitlopend onderwijs dat leerstof wil aanbieden op een hoger niveau dan het psychologische niveau van het kind. Vooruitlopend onderwijs is de afgelopen decennia in het officiële onderwijsbeleid bevorderd.

Juist omdat een kind in aansluitend onderwijs op zijn eigen niveau wordt aangesproken, is het in staat tot het doen van ontdekkingen. Aansluitend onderwijs vertrekt vanuit het kind en geeft het de ruimte om leerdoelen zelf te ontdekken, terwijl vooruitlopend onderwijs opgelegd en reproducerend onderwijs is dat vanuit de leerdoelen vertrekt.

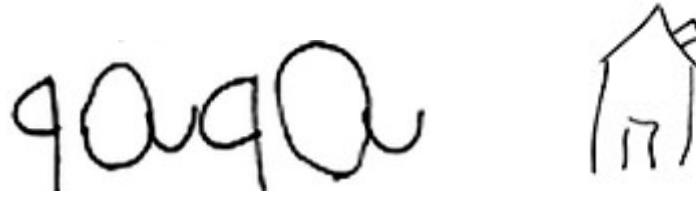
In aansluitend onderwijs leert het kind leren vanuit directe, eigen ervaringen waardoor het zich die kennis veel beter eigen kan maken dan wanneer die (zoals in het vooruitlopend onderwijs) moet worden gereproduceerd nadat die verbaal is aangereikt en/of gedragsmatig is voorgedaan.

Op veel plaatsen zet het voorlopige advies zich af tegen vooruitlopend onderwijs en het weinig creatieve aspect ervan. Wij herkennen ons dan ook in de vele passages van het voorlopige advies waarin het feitelijk aansluitend onderwijs bepleit. We volstaan met het geven van vier voorbeelden:

1. "Ook zullen [leerkrachten hun leerlingen] moeten voorbereiden op een leven waarin ze permanent zullen blijven leren. De maatschappelijke veranderingen vragen daarom" (p.4, k.1).
2. "Toekomstgericht onderwijs biedt scholen de flexibiliteit om hun aanbod zo in te richten dat het past bij hun leerlingen [...]" (p.6, k.1).
3. "De school stimuleert de nieuwsgierigheid en de creativiteit van leerlingen en leert ze ondernemend en flexibel te zijn" (p.6, k.1).
4. "Een visie die de nieuwsgierigheid en de leergierigheid van leerlingen nadrukkelijk als vertrekpunt van het onderwijs neemt, vraagt om leergierige leraren en scholen die lerende organisaties zijn" (p.10, k.2).

2. Het kleuteronderwijs

Een typisch kenmerk van de kleuter is dat hij letters spiegelt ('qaaq' voor 'pappa') en een schoorsteen loodrecht op het dak tekent:

De meeste kinderen in de groepen 1 en 2 van de basisschool zijn op de meeste ontwikkelingsdomeinen kleuters.

2a. Engels voor kleuters?

Het voorlopige advies laat zich volgens ons maar één keer nadrukkelijk uit over het onderwijs in de groepen 1 en 2, namelijk daar waar het aanleren van Engels ter sprake komt:

"Engels is onmisbaar om toegang te krijgen tot de wereld. Het Platform vindt daarom dat leerlingen er in groep 1 van de basisschool mee moeten beginnen. Op die leeftijd leren ze gemakkelijk een tweede taal. Bovendien gaat hun algemene taalvaardigheid er daardoor op vooruit. Basisscholen die op dit moment al in de onderbouw Engels geven, en dat zijn er steeds meer, hebben daar goede ervaringen mee." (p.6, k.2 en p.7, k.1).

De WSK wijst dit advies af om de volgende redenen:

- a. Voorwaarde voor meertalig opgroeien is dat het kind de te leren talen in zijn gewone doen en laten moet kunnen gebruiken.
- b. Allochtone kinderen die thuis de moedertaal van hun ouders leren en zich op school het Nederlands eigen maken met de hulp van Nederlandstalige leerkrachten en groepsgegoten, moeten er nog een derde taal bijleren. Deze kinderen blijken vaak al een enorme taalachterstand te vertonen. Wij vermoeden dat dat nog zal verergeren als daar op school het Engels bij komt.
- c. De stelling van Onderwijs2032 dat de algemene taalvaardigheid van kleuters vooruit gaat door op school (in plaats van in de thuissituatie in een gezin met ouders met verschillende moedertalen soms het geval is) Engels aangeboden te krijgen, lijkt ons vooralsnog een onbewezen vermoeden. Zou Onderwijs2032 ons literatuurverwijzingen en onderzoekuitslagen over dit onderwerp kunnen toesturen? Wij hebben deze niet kunnen vinden.
- d. Aan de voorwaarde van reden a is doorgaans zelfs niet bij benadering voldaan in een Nederlandse school met een Nederlandstalige leerkracht die geacht wordt kinderen Engels bij te brengen. De leerkracht spreekt de kinderen immers doorgaans in het Nederlands en soms in het Engels aan. Los nog van de vraag of het mogelijk is om elke kleuterleerkracht bij te scholen tot een professionele leerkracht Engels. Net zo goed als dat het niet realistisch lijkt om duizenden Engelstalige kleuterleerkrachten naar Nederland te laten komen.
- e. Aansluitend onderwijs vertrekt vanuit het kind en geeft het de ruimte om leerdoelen zelf te ontdekken. De Engelse taal is niet iets waar de kleuter vanuit zijn ontwikkelingsfase, belangstelling en belevingswereld zelf mee bezig is. Het Engels zou daarom in vooruitlopend onderwijs van buitenaf opgelegd en reproducerend moeten worden aangeboden, maar – zoals we in punt 1 reeds uiteen hebben gezet – die onderwijsvorm wijzen we af.
- f. De belasting voor leerkrachten en kleuters weegt niet op tegen de opbrengst die de leerlingen in latere fasen van hun ontwikkeling in een aanzienlijk kortere tijd en met veel minder inspanning zullen weten te behalen.
- g. Lesjes Engels in de kleuterklas, hoe aantrekkelijk ook door uitgevers gepresenteerd, houden de kleuter af van het werk, waar hij eigenlijk mee bezig zou moeten zijn: groeien (de hersenen en andere organen zijn nog niet af), bewegen, ontdekken hoe de wereld in elkaar zit en daar mee om leren gaan en vooral spelen!

- h. Docenten Engels in het secundaire onderwijs ontraden Engels in het basisonderwijs omdat ze te vaak een onjuiste uitspraak en onjuiste zinswendingen die de kinderen op de basisschool hebben geleerd, weer moeten afleren.

Het moge u duidelijk zijn dat wij om genoemde redenen het aanbieden van Engels aan kleuters ten sterkste afraden.

Voor veel mensen is een rijbewijs 'onmisbaar om toegang te krijgen tot de wereld', maar zouden kinderen om die reden in groep 1 van de basisschool al met autorijles moeten beginnen?

2b. Programmeren voor kleuters?

In het advies wordt verschillende keren gesproken over informatica en digitale vaardigheden, maar niet uitdrukkelijk in samenhang met de groepen 1 en 2. Uit het *Financieel Dagblad* van 30 september 2015 begrijpen we dat staatssecretaris Dekker dat naar aanleiding van het uitkomen van het advies wél doet ('App Noot Mies: programmeren op de basisschool').

We weten niet precies waar Dekker op doelt wanneer hij over de 'basisbeginselen van informatica' spreekt, maar meestal zal iemand moeten kunnen lezen om écht te kunnen programmeren en een kleuter (in de psychologische zin van het woord) kan dat nog niet. Vooralnog nemen we dan ook aan dat Dekker in het geval van kleuters op pre-programmeren doelt wanneer hij over programmeren spreekt.

Verder geldt voor programmeren hetzelfde als we in punt 2a voor Engels hebben gesteld, namelijk dat de kleuter optimaal leert door spelenderwijs te ontdekken. Als daar voor een bepaalde kleuter pre-programmeren onder valt, is dat uitstekend, maar voor de overgrote meerderheid zal dat niet het geval zijn: aangezien de meeste kleuters, na er even aan 'gesnuffeld' te hebben, pre-programmeren zullen negeren omdat ze daar nog niet aan toe zijn.

De kleuter stelselmatig met pre-programmeren bezig laten zijn – wederom hoe schattig ook gepresenteerd – houdt hem af van waar hij mee bezig zou dienen te zijn: groeien, bewegen en ontdekken, vooral via het vrije spel.

=====

Wij hopen van harte dat het definitieve advies van het Platform Onderwijs2032 het ingeslagen pad van aansluitend en zelfontdekkend onderwijs dat leren-leren bevordert, verder zal bewandelen, juist om de effectiviteit van het onderwijs te optimaliseren, maar menen vooralnog dat Engels en (pre-)programmeren in de groepen 1 en 2 daar in ieder geval niet onder vallen.

Uiteraard zijn wij bereid de inhoud van deze brief mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

de kerngroep van de WSK

Trudi-An Boekel, Lida Boonstra, Freddy Groot, Lianne Morssink, Martin Rijntjes, Erica Ritzema, Bianca Romberg, Els Titulaer, Ewald Vervaet, Liesbeth Visser, Elly de Wildt-Dienske, Gerda Witte en Ria Wolterbeek

P.S. Op wegwijs.in/kleuteronderwijs/ kunt u meer over de WSK lezen.

Op wegwijs.in/kleuteronderwijs/doelstelling/ staan onze uitgangspunten en doelstellingen.

Op wegwijs.in/kleuteronderwijs/wp-content/uploads/sites/11/2015/04/afdrukversie-pabo-brochure-2.pdf staan de minimale eisen waaraan volgens ons een Pabo-student dient te voldoen alvorens stage te kunnen lopen in de groepen 1 en 2.

Op 10 februari jongstleden hebben we samen met AOb, AVS, CNV-Onderwijs en VJK het 'Memorandum voor het jonge kind' aangeboden aan de Kamercommissie OCW; zie bijvoorbeeld

[www.aob.nl/kixtart/modules/absolutenm/articlefiles/51234-MEMORANDUM%20voor%20het%20jonge%20kind%20\(2\)%20-%20Kopi%C3%ABren.pdf](http://www.aob.nl/kixtart/modules/absolutenm/articlefiles/51234-MEMORANDUM%20voor%20het%20jonge%20kind%20(2)%20-%20Kopi%C3%ABren.pdf).